

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ചതുർദശാധികശതതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുർദശാധികശതതമഃ സർഗഃ ||

ഭരതേനായോദ്യാദുരവസ്ഥായാ ദർശനമന്തഃപുരേ പ്രവിശ്യ തസ്യ
ദുഃഖപാരവശ്യം

സ്തിഗ്ധഗംഭീരഘോഷേണ
സ്യന്ദനേനോപയാൻ പ്രഭുഃ |
അയോദ്യാം ഭരതഃ ക്ഷിപ്രം
പ്രവിവേശ മഹായശഃ || 2.114.1 ||

ബിഡാലോലുകചരിതാ -
മാലീനനരവാരണാം |
തിമിരാഭ്യാഹതാം കാലീ -
മപ്രകാശാം നിശാമിവ || 2.114.2 ||

രാഹുശത്രോഃ പ്രിയാം പത്നീം
ശ്രിയാ പ്രജ്ജലിതപ്രഭാം |
ഗ്രഹേണാഭ്യുദിതേനൈകാം
രോഹിണീമിവ പീഡിതാം || 2.114.3 ||

അൽപോഷ്ണക്ഷുബ്ധസലിലാം
ധർമതപ്തവിഹംഗമാം |
ലീനമീനത്യാഷഗ്രാഹാം
കൃശാം ഗിരിനദീമിവ || 2.114.4 ||

വിയുമാമിവ ഹേമാഭാം
 ശിഖാമഗ്നേഃ സമുത്ഥിതാം |
 ഹവിരഭ്യുക്ഷിതാം പശ്യാ -
 ഛീവാം വിപ്രലയം ഗതാം ||2.114.5 ||

വിയ്യസ്തകവചാം രുഗ്ണ -
 ഗജവാജിരഥധ്വജാം |
 ഹതപ്രവീരാമാപന്നാം
 ചമുമിവ മഹാഹവേ ||2.114.6 ||

സഫേനാം സന്ധനാം ഭൂത്യാ
 സാഗരസ്യ സമുത്ഥിതാം |
 പ്രശാന്തമാരുതോദ്ധൂതാം
 ജലോർമിമിവ നിഃസ്വനാം ||2.114.7 ||

ത്യക്താം യജ്ഞായുധൈഃ സർവൈ -
 രഭിരുപൈശ്ച യാജകൈഃ |
 സുത്യാകാലേ സുനിർവൃത്തേ
 വേദിം ഗതരവാമിവ ||2.114.8 ||

ഗോഷ്ടമധ്യേ സ്ഥിതമാർതാ -
 മചരന്തിം നവം തൃണം |
 ഗോവൃഷേണ പരിത്യക്താം
 ഗവാം പത്നീമിവോത്സുകാം ||2.114.9 ||

പ്രഭാകരാദ്ദൈഃ സുസ്തിഗ്ധൈഃ
 പ്രജ്ജലദ്ഭിരിവോത്തമൈഃ |
 വിയുക്താം മണിഭിർജ്ജായൈ -
 ര്നവാം മുക്താവലീമിവ ||2.114.10 ||

സഹസാചരിതാം സ്ഥാനാ -
 ന്മഹീം പുൺയക്ഷയാദ് ഗതാം |
 സംഹൃതദ്യുതിവിസ്താരാം
 താരാമിവ ദിവശ്ച്യുതാം || 2.114.11 ||

പുഷ്പനദ്ധാം വസന്താനേ
 മത്തദ്രമരശാലിനീം |
 ദ്രുതദാവാനിവിപ്ലുഷ്ടാം
 ക്ലാന്താം വനലതാമിവ || 2.114.12 ||

സമ്മുഖനിഗമാം സർവാം
 സങ്ക്ഷിപ്തവിപണാപണാം |
 പ്രച്ഛന്നശശിനക്ഷത്രാം
 ദ്വാമിവാംബുധരൈര്യുതാം || 2.114.13 ||

ക്ഷീണപാനോത്തമൈർഭഗൈഃ
 ശരാവൈരഭിസംവൃതാം |
 ഹതശൗണ്ഡാമിവ ധ്വസ്താം
 പാനഭൂമിമസംസ്കൃതാം || 2.114.14 ||

വൃക്തഭൂമിതലാം നിഗ്നാം
 വൃക്തപാത്രൈഃ സമാവൃതാം |
 ഉപയുക്തോദകാം ഭഗ്നാം
 പ്രപാം നിപതിതാമിവ || 2.114.15 ||

വിപുലാം വിതതാം ചൈവ
 യുക്തപാശാം തരസ്വിനാം |
 ഭൂമൗ ബാണൈർവിനിഷ്കൃത്താം
 പതിതാം ജ്വാമിവായുധാത് || 2.114.16 ||

സഹസാ യുദ്ധശൗണ്ഡേന
 ഹയാരോഹേണ വാഹിതാം |
 നിഹതാം പ്രതിസൈന്ധേന
 വധവാമിവ പാതിതാം || 2.114.17 ||

ഭരതസ്തു രഥസ്ഥഃ സൻ
 ശ്രീമാൻ ദശരഥാത്മജഃ |
 വാഹയന്തം രഥശ്രേഷ്ഠം
 സാരഥിം വാക്യമബ്രവീത് || 2.114.18 ||

കിം നു ഖൽവദ്യ ഗംഭീരോ
 മുർച്ഛിതോ ന നിശാദ്യതേ |
 യഥാപുരമയോധ്യായാം
 ഗീതവാദിത്രനിഃസ്വനഃ || 2.114.19 ||

വാരുണീമദഗന്ധശ്ച
 മാൽയഗന്ധശ്ച മുർഛിതഃ |
 ചന്ദനാഗുരുഗന്ധശ്ച
 ന പ്രവാതി സമന്തതഃ || 2.114.20 ||

യാനപ്രവരഘോഷശ്ച
 സുസ്തിഗ്ധഹയനിഃസ്വനഃ |
 പ്രമത്തഗജനാദശ്ച
 മഹാംശ്ച രഥനിഃസ്വനഃ || 2.114.21 ||

നേദാനീം ശ്രൂയതേ പുർയാ -
 മസ്യാം രാമേ വിവാസിതേ |
 ചന്ദനാഗുരുഗന്ധാംശ്ച
 മഹാർഹാശ്ച വനസ്രജഃ || 2.114.22 ||

ഗതേ രാമേ ഹി തരുണാഃ
 സന്തപ്താ നോപഭുഞ്ജതേ |
 ബഹിർയാത്രാം ന ഗച്ഛന്തി
 ചിത്രമാൽയധരാ നരാഃ || 2.114.23 ||

നോത്സവാഃ സമ്പ്രവർത്തന്തേ
 രാമശോകാർദിതേ പുരേ |
 സാ ഹി നൂനം മമ ഭ്രാത്രോ
 പുരസ്യാസ്യ ദ്വുതിർഗതാ || 2.114.24 ||

നഹി രാജ്യയോധ്യേയം
 സാസാരേവാർജുനീ ക്ഷപാ |
 കദാ നു ഖലു മേ ഭ്രാതാ
 മഹോത്സവ ഇവാഗതഃ || 2.114.25 ||

ജനയിഷ്യത്യയോധ്യായാം
 ഹർഷം ഗ്രീഷ്മ ഇവാംബുദഃ |
 തരുണൈശ്ചാരുവേഷൈശ്ച
 നരൈരുന്നതഗാമിഭിഃ || 2.114.26 ||

സമ്പതദ്ഭിരയോധ്യായാം
 നാഭിഭാന്തി മഹാപമാഃ |
 ഇതി ബ്രുവൻ സാരമിനാ
 ദുഃഖിതോ ഭരതസ്തദാ || 2.114.27 ||

അയോധ്യാം സമ്പ്രവിശ്യാവ
 വിവേശ വസതിം പിതൃഃ |
 തേന ഹീനാം നരേന്ദ്രേണ
 സിംഹഹീനാം ഗൃഹാമിവ || 2.114.28 ||

തദാ തദന്തഃപുരമുജ്ജ്യിതപ്രഭം

സുരൈരിവോക്യപൃഷ്ടമഭാസ്കരം ദിനം |

നിരീക്ഷ്യ സർവത്ര വിഭക്തമാത്മവാൻ

മുഹോച ബാഷ്പം ഭരതഃ സുദുഃഖിതഃ || 2.114.29 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ ചതുർദശാധികശതതമഃ സർഗഃ ||